

Profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – sociālais audzinātājs.
2. Profesijas kods – 5131 08.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – trešais profesionālās kvalifikācijas līmenis.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:
– sociālais audzinātājs nodrošina bērnam bārenim, bez vecāku gādības palikušam bērnam viņa vecumam un veselības stāvoklim atbilstošu sociālo audzināšanu, izglītību un aprūpi ģimenes apstākļiem pietuvinātā vidē; var būt nodarbināts bērnu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās; veido ilglaicīgas attiecības ar audzināmo bērnu un viņa bioloģisko ģimeni, rūpējas par bērnu un viņa vajadzību apmierināšanu, atbalsta bērnu rehabilitācijas un ārstēšanās laikā, veido higiēnas un kulturālas uzvedības iemaņas, mājsaimniecības prasmes; vada bērna individuālo attīstību, pamatojoties uz individuālās attīstības plānošanu un īstenojot plānā izvirzītos uzdevumus; sadarbojoties ar izglītības iestādi, sniedz pedagoģisku atbalstu bērnam mācību priekšmetu apgūvē; plāno un nodrošina bērna spējām atbilstošas radošās un sporta aktivitātes, saturīgu brīvā laika pavadīšanu, nodarbinātības pasākumus; seko pusaudžu un jauniešu profesijas izvēles un ieguves procesam, līdz bērns kļūst patstāvīgs (viņam ir profesija, stabili ienākumi un sava dzīvesvieta).

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumiem Nr.1036 "Audžuģimenes noteikumi", par sociālo audzinātāju var būt rīcībspējīga persona, kura sasniegusi 25 gadu vecumu.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja novērtēt bērna veselības stāvokli un noteikt bērna slimības pazīmes, pieņemt lēmumu un organizēt atbilstošu turpmāko rīcību, spēja profesionāli organizēt un vadīt bērna atveseļošanos un atkarību profilaksi.
2. Spēja adekvāti rīkoties krīzes situācijās un sniegt pirmo palīdzību.
3. Spēja vadīt bērna socializācijas procesu un pakāpenisku integrāciju sabiedrībā, palīdzot apgūt sabiedrības normas un prasības, kā arī spēja veicināt bērna identitātes un pašapziņas veidošanos un spēja bērnam iemācīt un izprast saskarsmes prasmju nozīmi savstarpējās attiecībās.
4. Spēja sagatavot un uzturēt drošu un mājīgu vidi, kurā bērns var īstenot savu potenciālu un, ja nepieciešams, arī atveseļoties.
5. Spēja nodrošināt bērna aprūpi un veselīgu uzturu un spēja izvēlēties pārtikas produktus, veikt to pirmapstrādi un sagatavot pārtikas produktus uzglabāšanai atbilstoši to veidam, izmantojot virtuves instrumentus, iekārtas un traukus.

6. Spēja organizēt bērna ikdienu, attīstīt intelektu un radošās spējas nodarbībās, mācībās, darbā un atpūtā.
7. Spēja veidot bērna izpratni par mājīgu vidi, izglītēt bērnu par nepieciešamību sakopt istabu, māju un apkārtni, spēja veidot bērna priekšstatus par drošiem un veselībai nekaitīgiem apstākļiem mājās, veicināt zināšanu apguvi par drošības, veselības aizsardzības, ugunsdrošības un elektrodrošības prasībām mājās.
8. Spēja veidot bērna izpratni un prasmi ievērot ceļu satiksmes drošības prasības.
9. Spēja atbilstoši bērna vecumam veidot izpratni par dzimumu jautājumiem un sekot bērna dzimumaudzināšanai.
10. Spēja atbilstoši bērna spējām un interesēm vadīt darbaudzināšanas un bērna profesionālās orientācijas procesu.
11. Spēja virzīt bērnu personīgās higiēnas iemaņu apguvei un sekot tai, kā arī spēja izraisīt bērna interesi par ikdienas dzīves parādībām, attīstot bērna priekšstatus par dabu, apkārtni un sabiedriskās dzīves norisēm.
12. Spēja uzturēt pozitīvas emocionālas attiecības ar bērnu, sekot, lai audzināmo grupā valdītu labas attiecības.
13. Spēja apkopot informāciju, lai izveidotu bērna individuālās attīstības plānu, ievērojot bērna vecumposma īpatnības un vajadzības, vadīt bērna individuālās attīstības plāna īstenošanu.
14. Spēja sadarboties ar citiem speciālistiem īpašu prasmju un iemaņu veidošanā bērnam ar īpašām vajadzībām, ievērojot bērna individuālās attīstības plāna īstenošanu.
15. Spēja sadarboties ar citiem speciālistiem bērna sociālajā audzināšanā.
16. Spēja profesionāli sadarboties ar bērna bioloģiskajiem vecākiem, kā arī institūciju pārstāvjiem bāriņtiesās, izglītības un ārstniecības iestādēs.
17. Spēja praktiski izmantot normatīvos dokumentus (piemēram, likumus, noteikumus, rokasgrāmatas) bērna sociālās audzināšanas procesā.
18. Spēja ekonomiski vadīt audzināmās bērnu grupas mājāsaimniecību, spēja sagatavot audzināmās bērnu grupas budžeta izdevumu dokumentus, kā arī organizēt to apriti, spēja vadīt audzināmās bērnu grupas budžetu, sniegt pārskatus par izdevumiem un uzņemties atbildību par finanšu dokumentiem.
19. Spēja sazināties un ievērot saskarsmes pamatprincipus, būt diskrētam, tolerantam un ar savu paraugu attīstīt šo principu lietošanu, spēja ievērot kulturālas uzvedības un pieklājības normas.
20. Spēja ievērot darba drošības, elektrodrošības un ugunsdrošības noteikumus darba vidē.
21. Spēja izvēlēties videi draudzīgu saimiekošanas veidu.

5.1.4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Strādāt komandā.
2. Izprast komandas darba stilu.
3. Sniegt argumentētu mutisku un rakstisku informāciju.
4. Profesionāli risināt radušās problēmsituācijas.
5. Pārvaldīt runas un uzvedības kultūru.
6. Organizēt bērnu grupas darbību.
7. Organizēt bērna dienas režīmu.
8. Organizēt bērna ēdināšanu.
9. Organizēt bērna radošo darbību.
10. Organizēt bērna attīstību veicinošus pasākumus.
11. Veidot bērnam empātiju un toleranci.
12. Ievērot darba drošības, ugunsdrošības, elektrodrošības un vides aizsardzības noteikumus.
13. Ievērot darba un personīgās higiēnas noteikumus.

14. Izprast bērna vecumposmu īpatnības, celt bērna pašapziņu.
15. Pārzināt dažādas audzināšanas un mācīšanas metodes.
16. Izprast vides ietekmi uz bērna personības veidošanos.
17. Veidot savstarpējas uzticēšanās un cieņas pilnas attiecības ar jebkuru bērnu.
18. Sadarboties ar sociālajiem dienestiem, bāriņtiesām, izglītības iestādēm.
19. Veicināt bērna saskarsmi ar bioloģiskajiem vecākiem.
20. Sadarboties ar bioloģiskajiem vecākiem.
21. Spēt apvienot grupā bērnus ar dažādu iepriekšējo pieredzi un paradumiem.
22. Veicināt bērna radošās darbības izpausmes un iztēli.
23. Rotaļāties ar bērnu.
24. Veicināt bērna saskarsmi ar vienaudžiem.
25. Veidot bērna izpratni par dzimumaudzināšanu.
26. Organizēt bērna atveseļošanas, atkarību profilaksi.
27. Veidot bērna izpratni par profesionālo orientāciju.
28. Labiekārtot mājas apkārtni, uzskatīt telpas.
29. Pasniegt un noformēt ēdienus atbilstoši bērna vecumam un veselības īpatnībām.
30. Mācīt sadzīves iemaņas.
31. Ievērot pārtikas produktu realizācijas un uzglabāšanas noteikumus.
32. Plānot ģimenes budžetu.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai priekšstata līmenī nepieciešamas zināšanas veselības aprūpē.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:
 - 2.1. matemātika;
 - 2.2. lietišķā informātika;
 - 2.3. bioloģija;
 - 2.4. biznesa pamati;
 - 2.5. vēsture;
 - 2.6. politika un tiesības;
 - 2.7. sociālās drošības sistēma Latvijā;
 - 2.8. ētika, reliģijas mācība;
 - 2.9. dzīvnieki bērna dzīvē;
 - 2.10. lietišķā etiķete.
3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:
 - 3.1. latviešu valoda;
 - 3.2. svešvaloda;
 - 3.3. pedagogijas pamati (vispārīgā pedagogija, ģimenes pedagogija, pirmsskolas pedagogija, dziednieciskā pedagogija);
 - 3.4. mācību un audzināšanas procesa organizēšana;
 - 3.5. psiholoģijas pamati (vispārīgā psiholoģija, personības psiholoģija, saskarsmes psiholoģija, sociālā psiholoģija, grupu psiholoģija);
 - 3.6. dažādu faktoru (piemēram, sociālo, ģenētisko, bioķīmisko) mijiedarbība un ietekme uz indivīdu;
 - 3.7. cilvēka uzbūve un fiziskās un garīgās attīstības un uzvedības priekšnoteikumi;
 - 3.8. cilvēka iekšējās (psiholoģiskās, fizioloģiskās, garīgās) un ārējās (fiziskās, sociālās un psihiskās) vides mijiedarbība;

- 3.9. dzimumaudzināšana;
- 3.10. sociālā audzinātāja profesionālās darbības standarts;
- 3.11. sociālā audzinātāja darba plānošana un organizēšana;
- 3.12. mājsaimniecība, prečzinība (pārtikas, nepārtikas preces);
- 3.13. ģimenes budžeta plānošana, uzskaitē un pārskatu sniegšana;
- 3.14. cilvēktiesības, bērnu tiesības;
- 3.15. darba un darba aizsardzības normatīvo aktu prasības;
- 3.16. pirmā palīdzība;
- 3.17. bērnu uztura mācība (uztur līdzekļi, racionāls un ārstniecisks uzturs, dietoloģija, uztura sanitārija);
- 3.18. bērnu ēdināšanas organizēšana;
- 3.19. mājturības pamati;
- 3.20. sanitārija un higiēna;
- 3.21. sadzīves tehnikas lietošanas pamati;
- 3.22. bērnu radošās darbības organizēšana;
- 3.23. bērnu kustību nodarbību organizēšana;
- 3.24. svētku svinēšanas tradīcijas;
- 3.25. bērnu literatūra;
- 3.26. mūzikas pamati;
- 3.27. ritmikas pamati;
- 3.28. rokdarbu pamati;
- 3.29. dabas materiālu izmantošana;
- 3.30. telpu vides un apkārtnes labiekārtošana.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Atbildēt par bērna dzīvību un veselību.	<ol style="list-style-type: none"> 1.1. Novērtēt bērna veselības stāvokli. 1.2. Informēt medicīnas darbiniekus par novērotajām izmaiņām bērna veselības stāvoklī. 1.3. Sniegt bērnam pirmo palīdzību šādos gadījumos: <ol style="list-style-type: none"> 1.3.1. pirmā palīdzība terminālos stāvokļos; 1.3.2. aizrīšanās; 1.3.3. traumas (puni, sasitumi, smadzeņu satricinājuma pazīmes); 1.3.4. apdegumi; 1.3.5. asiņošana no deguna; 1.3.6. ausī vai degunā ievietots svešķermenis; 1.3.7. saindēšanās; 1.3.8. alerģiskas reakcijas (lapseņu, bišu kodieni utt.). 1.4. Pārzināt pirmās palīdzības aptiecināšanas sastāvu, medikamentu lietošanu. 1.5. Adevkāvi rīkoties krīzes situācijās (ugunsgrēks, dabas katastrofas).
2. Veikt bērna sociālo audzināšanu.	<ol style="list-style-type: none"> 2.1. Kopā ar speciālistiem, novērtēt bērna vajadzības savā audzināmo grupā. 2.2. Piedalīties sociālā darbinieka vadītajā starpprofesionāļu komandā bērna sociālās atveseļošanas gaitā. 2.3. Organizēt bērna dienas režīmu, ievērojot viņa attīstības vecumposma īpatnības. 2.4. Vadīt ikdienas dzīvi savā bērnu grupā (organizēt bērna ēdināšanu, sekot bērna higiēnai), vadīt bērna pašaprūpes iemaņu apguvi. 2.5. Uzturēt mājīgu un drošu vidi, kurā bērns var atveseļoties un īstenot savu potenciālu. 2.6. Uzturēt emocionāli siltas un drošas attiecības ar bērnu. 2.7. Sekot, lai audzināmo grupā valdītu siltas attiecības starp tajā

	<p>dzīvojošajiem bērniem.</p> <p>2.8. Vadīt bērna socializācijas procesu, praktiski apgūstot saskarsmes kultūru ar pārējiem bērniem un pieaugušajiem.</p> <p>2.9. Sadarboties ar bērna bioloģiskajiem vecākiem, bāriņtiesu.</p>
3. Veicināt bērna zināšanu un prasmju apguvi.	<p>3.1. Apzināt bērna vispārējās spējas un iemaņas.</p> <p>3.2. Izraisīt bērna interesi par ikdienas dzīves parādībām.</p> <p>3.3. Attīstīt bērnam priekšstatu par apkārtni un sabiedriskās dzīves norisēm.</p> <p>3.4. Veicināt bērna socializāciju ar rotaļu palīdzību.</p> <p>3.5. Veidot bērnam vai bērnu grupai svētku tradīciju svinēšanas iemaņas.</p> <p>3.6. Organizēt bērna radošo darbību tēlotājmākslā, rotaļās, rokdarbos, rotaļlietu gatavošanā, ritmikā, bērnu literatūras apgūvē.</p> <p>3.7. Ievirzīt bērnu profesijas izvēlē saskaņā ar novērotajām spējām un dotumiem.</p> <p>3.8. Sekot bērna profesijas izvēlei un profesijas ieguvei.</p> <p>3.9. Veicināt bērna patstāvības nostiprināšanos.</p> <p>3.10. Attīstīt bērna priekšstatu par drošiem un veselībai nekaitīgiem apstākļiem darbā un veicināt zināšanu apguvi par drošības un veselības aizsardzības prasībām darbā, ugunsdrošības prasībām, elektrodrošības prasībām un ceļu satiksmes noteikumu prasībām.</p>
4. Veikt bērna individuālās attīstības plānošanu un sekot tās realizācijai.	<p>4.1. Izvērtēt bērna fizisko, emocionālo, intelektuālo labklājību. Respektēt bērna pagātņi, reliģiju un sociālo izcelšanos.</p> <p>4.2. Vadīt bērna individuālās attīstības plānošanu, ievērojot bērna attīstības vecumposmu īpatnības.</p> <p>4.2.1. Piedalīties audzināmā bērna individuālās attīstības plāna izstrādē.</p> <p>4.2.2. Sekot bērna individuālās attīstības plānā izvirzīto uzdevumu īstenošanai.</p> <p>4.3. Sadarboties bērna interesēs ar citiem speciālistiem – pedagogu, psihologu, sociālo darbinieku, sociālo aprūpētāju, sociālo rehabilitētāju.</p> <p>4.4. Sadarboties ar citiem speciālistiem īpašu prasmju un iemaņu veidošanā bērniem ar īpašām vajadzībām, atbalstot konkrēta bērna individuālās attīstības plāna realizāciju.</p>
5. Plānot un izlietot audzināmās grupas budžetu.	<p>5.1. Vadīt audzināmās grupas budžetu un uzņemties atbildību par izmaksu pamatotību.</p> <p>5.2. Vadīt grupas mājāsaimniecību ekonomiski.</p> <p>5.3. Mācīt bērnam izprast naudas vērtību, apspriest ar bērnu aktuālos izdevumus.</p> <p>5.4. Sagatavot atskaites par izdevumiem.</p>
6. Ievērot saskarsmes un ētikas pamatprincipus.	<p>6.1. Nodrošināt par bērnu saņemtās informācijas konfidencialitāti.</p> <p>6.2. Ievērot nediskriminējošu praksi.</p> <p>6.3. Iekļauties kolektīvā.</p> <p>6.4. Izvēlēties atbilstošu apģērbu darbam ar bērniem.</p> <p>6.5. Pārvaldīt un ievērot runas kultūru.</p> <p>6.6. Ievērot uzvedības kultūru un pieklājības normas.</p> <p>6.7. Orientēties neverbālās saskarsmes pamatprincipos.</p>
7. Uzturēt darba vietu atbilstoši sanitāri higiēniskajām un darba drošības prasībām.	<p>7.1. Ievērot higiēnas prasības telpām, mājas apkārtnē, aprīkojumam, inventāram, apģērbam, veļai, rotaļlietām.</p> <p>7.2. Izvēlēties videi draudzīgus mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļus.</p> <p>7.3. Ievērot darba drošības, elektrodrošības un ugunsdrošības noteikumus.</p> <p>7.4. Ievērot sadzīves tehnikas lietošanas instrukcijas.</p> <p>7.5. Kopt sadzīves tehniku atbilstoši noteikumiem.</p>

Sociālā audzinātāja profesijas standarta izstrādes darba grupas sastāvs:

Ligita Insberga	Īslīces SOS BC SOS māšu vecākā, pedagogs.
Ina Krūmiņa	Bauskas rajona padomes Attīstības un plānošanas nodaļas galvenā speciāliste sociālajos jautājumos.
Vitolds Krieviņš	Vidzemes profesionālās izglītības centra ekonomikas un vadības nodaļas vadītājs, pasniedzējs.
Gatis Kalniņš	Īslīces SOS bērnu ciemata direktors.
Benita Svareniece	SIA „Karjeras centrs” Izglītības iestādes „Vīzija” direktore.
Konsultanti:	
Guna Bundule	Latvijas SOS bērnu ciematu asociācijas nacionālā direktore.
Inese Platpīre	Latvijas SOS BC asociācijas padomdevēja pedagoģijā.
Anita Šalkovska	SIA „Karjeras centrs” Izglītības iestādes „Vīzija” metodiķe.
Kaspars Jasinkēvičs	Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas Sociālā dienesta vadītāja vietnieks.

Sociālā audzinātāja profesijas standarta eksperti:

Aivars Opincāns	Izglītības un zinātnes ministrijas Politikas koordinācijas departamenta Pedagogu nodaļas vadītājs.
Ingus Alliks	LR Labklājības ministrijas Valsts sekretāra pienākumu izpildītājs.
Iveta Zalpētere	LR Bērnu un ģimenes lietu ministrijas Valsts sekretāre.
Ina Irša	Latvijas ambulatorās medicīnas māsu un sociālās aprūpes darbinieku asociācijas prezidente.